کورد و پرۆژەی یاسای نەوت و غازی کۆماری ئێراق

بەشی سێیەم

جەوهەر نامیق سالم

پرۆژەی یاسای نەوت و غازی حکومەتی فیدراڵی کۆماری العراق لە 15/2/2007 بەفەرمی لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانی بەغداوە پەسەند کراو ڕاگەیەندراو درا بە ئەنجوومەنی نوێنەران. لە وتارێکماندا لەڕۆژنامەی «هاوڵاتی»، کاتی خۆی، ئاماژەمان بە لایەنە پۆزەتیڤەکانی کرد. جگە لەڕەخنە (گشتییەکان)، کە هەر لەو نوسینەماندا باسمان کردبوو، ناوەڕۆکی ئەم پرۆژەیە، ژمارەیەکی زۆر لەپسپۆرانی بواری نەوت و ئابووریی ناوخۆ و بیانیش، کۆکن لەسەر ئەوەی کە هەنگاوێکە بۆ دواوەوە، بەتایبەتی سەبارەت بەکەرتی پیشەسازی نەوت و، ڕێبازی بەرخودان و ململانێی گەلانی ئێراق دژبە بەرژەوەندییەکانی زلهێزەکان و کۆمپانیا ئیحتیکاریەکانی بەدرێژایی زیاتر لەنیو سەدەی رابردوو.

شەشەم

ئەم پرۆژە یاسایە کۆمەڵێک بڕگە و مادده و پرەنسیپی جۆراوجۆری تێئاخنێنراوە،و وەکو تیغی دوودەم وایە، دەکرێت لە کاتی پێویست بەکاربهێندرێت. لەوانە ئەو زنجیرە دامودەزگایەیە بە کۆمەڵێک دەسەڵات و هەندێ جار وەک یەک و هەندێ جار دژ بە یەک و هەندێکیشی ناتەبا لەگەڵ دەستوور. هەروەها پرۆسەی ئیمزاکردنی گرێبستەکان و پەسندکردنی، لایەنێکی تری ئەو گرفتانەیە بۆ نموونە:

1ـ بەپێی دەستوور (مادده 112)،هەروەکو لایەنی کوردستانی تەفسیری دەکەن، بەدەر لەکێڵگەکانی بەرهەم هێنەری ئێستا (الحقول الحالیه المنتجە-کەهەر هەمووی لەدەرەوەی هەرێمە)، وەزارەتی سەرچاوە سرووشتیەکانی هەرێمی کوردستان ئەتوانێت لە رێگای کۆمپانیای خۆماڵی خۆی، یان لە رێگای تەرەفی سێیەم (بیانی)، دەست بکات بەئیستغلال کردنی نەوت و غازی گشت ناوچەکای هەرێم، وەلێ هەر لە هەمان دەق و دەقی دیکەی دەستووردا، چ بە هۆی هونەری دارشتنی دەقەکان و، چ بە

حوكمی هەندێ لە مادده و برگەکانی پرۆژەی یاسای نەوت و غازی ناوەندی بەغدا، نەک هەر ئەو مافە لە زۆر بواریدا، سنووردار کراوە و شێوێنراوە، بەڵکو بە پێچەوانەوە هەندێکی قەتیس و وەلاوەنراوە.

2ـ هەتاکو ئەگەر لایەنی کوردستانی گرێبەستێکیش ئیمزا بکات، بەپێی هەموو ئەو مەرج و دەسەڵاتەی ناوەند، ئەو پێکهاتن و ئیمزا کردنە (ئەولی)ە، گرێبەستەکە دەڕوات بۆ ناوەند، نەک بۆ حکوومەتی هەرێمی کوردستان. لە ئەنجوومەنی ئیتحادی نەوت و غاز عەرز دەکرێت (م 10 ـ أ)ی پرۆژەکە دەدرێت بە (مەکتەبی راوێژکارانی سەربەخۆ). شێوە و شێوازی ئەم دەستگایە واتا (ئەنجوومەنی ئیتحادی) لە پێکهاتە و لە مامەڵەکردنی و لە شێوەی دەنگداندا، رۆڵ و گرنگی لایەنی کوردستانی پەراوێز دەکات و شێوەی دەنگدانەکەشی هیچی وەهای بۆ ناهێڵێتەوە. ئەمەش ماددەی 10ی پرۆژەکە بە وردی باس دەکات:

1- مادده (10-ب: تنص عقود التنقيب و الانتاج المشار اليها فی الماده (10-ا) علی مايلی:ـ يکون العقد نافذا ما لم يمانع المجلس الاتحادی للنفط و الغاز و فقا لاحکام قانوون النفط و الغاز المرقم لعام 2007 بما فی ذلک الاليات المنظمه للتفاوض و التعاقد و نماذج العقود و ما قد يصدر من تعديلات بهذا الخصوص من قبل المجلس الاتحادی للنفط و و الغاز).

2- (10-ت: يجب احاله العقد الاولی المشار اليه فی الماده (10-ب) الی المجلس الاتحادی للنفط و الغازخلال (30) يوما من التوقيع الاولی عليه، والايعتبر لاغيا)

3- (10-ث: يتبع المجلس الاتحادی للنفط و الغاز عن اتخاذ قراراته بشان العقود المرفوعه اليه.. الخطوات التاليه:

1- احاله العقد الاولی المذکور فی الماده (10-ت) ان ارتأی المجلس الاتحادی للنفط و الغاز الی مکتب المستشارين المستقلين لدراسه و بيان الرأی بشانه و مدی تطابقه مع نماذج العقود المعتمده من المجلس الاتحادی للنفط و الغاز و التعليمات الصادره عنه المنظمه لتراخيص التنقيب و الانتاج ، حسب الماده (9)

2- فی حاله وجود انحرافات جديه فی العقد الاولی عن نماذج العقود و التعليمات الصادره عن المجلس التحادی للنفط و الغاز **يتخذ المجلس الاتحادی للنفط و الغاز قراراته النهائيه باغلبيه ثلثی الاعضاء الحاضرين، مسترشدا بتوصيات مکتب المستشارين المستقلين.)**

3- تبلغ الوزاره او شرکه النفط الوطنيه او الهيئه الاقليميه بقرار الممانعه علی العقد الاولی والاسباب الموجبه خلال (60) ستين يوما من استلام العقد الاولی من قبل المجلس الاتحادی للنفط و الغاز ويعتبر العقد الاولی موافق عليه فی حاله عدم صدور قرار من المجلس بعد مضی الفتره المذکوره. وفی حاله تعذر عقد اجتماع المجلس الاتحادی للنفط و الغاز خلال (60)ستين يوما من استلامه للعقد الاولی، فعلی المجلس ان يتخذ قراره بشان خلال ال (45) الخمسه و الاربعين يوما التاليه باستخدام

مختلف و سائل الاتصال المتاحه، و سيعتبر العقد نافذا فی حال عدم صدور القرار بعد انقضاء المده المذكوره)
لەم چەند بڕگەیەدا چیمان بۆ دەردەکەوێت...؟
1ـ ئەم پرۆژە یاسایە چ بەم بڕگانە و چ بە مادده و بڕگەی دیکە، گەمارۆی ئەو چەند پرەنسیپانەیان داوە کە لە دەستووری هەمیشەییدا تەسبیت کراون، لەگەڵ کەم و کورتی ئەو دەقانە و، ئەو هەوڵانەشدا کەئێستا لە ئارادان بۆ لادان و نەهێشتن،یان هەر چ نەبێت لاوازکردنیان، کە لەلایەن لیژنەی داڕشتنەوەی دەدرێت.
2ـ هەتاکو ئەو دەسەڵات و مافانەش کە لێرە و لەوێ ئەم پرۆژەیە ئاماژەی بۆ کراوەو، لەم ماددەیە و لە ماددەی دیکەدا، یان (نسخ) کراوە، یان لێکدانەوەی جیا جیای بۆ دەکرێت ویان ناوەڕۆکیان شێوێنراون. واتە بە رووکەشی وەکو دروشم تەسبیت کراون، کەچی لە ناوەڕۆکدا کە بە یەکترەوە گرێدەدرێنەوە زۆربەیان پووچ و بەتاڵ دەبێتەوە.
3ـ وەک دەبینین دەقی یاساکە پڕ لە پێچ و پەنایە بۆ نموونە: کە ناوەند گرێبەستی نموونەیی دانێت. کە جۆجۆ جۆری کۆمپانیاکان دەست نیشان بکات. کە بەپێی یاسا کێڵگەکان دیاری کات. کە بڕی نەوت و غازی دەرهێنراوە، رۆژانە و ساڵانە هەر لە سەرەتاوە ببڕێتەوە، کە شێوە و شێوازی گفتوگۆ و نوێنەرایەتی خۆی دەستنیشان بکات، کە بڕیاری پەسندکردنییان رەتکردنەوەی بەدەستی خودی ناوەند بێت...هتد، ئیدی چی بۆ حکوومەتی هەرێمی کوردستان ماوەتەوە لە غەیری ماندوبوون و دەڵاڵی. دەڵێن کورد بەشدارە لە هەموو قۆناغەکان، بەڵێ راستە بەڵام دیارە کە هەر هەموو بۆ شاهیدی ئەشهەدوبیلایە.!
4ـ قۆناغ و شێوەی پیاچوونەوە و بڕیاردان لەسەر گرێبەستەکان: گرێبەستەکان دەنێردرێن بۆ ئەنجوومەنی ئیتحادی. ئەوان دەیدەنە مەکتەبی راوێژکاران تەماشای دەکەن. بڕیاردان لەسەر ئەو گرێبەستانە بە دەنگدان دەبێت. دەنگدانیش رێژەییە. رێژەی پێویستیش دوو لەسەر سێی ئامادەبووانی ئەو دانیشتنەیە نەک کۆی گشتیان. با وای دابنێین ژمارەی ئەندامانی ئەنجوومەن 15 کەسن. لەو دانیشتنەدا کە بڕیار دەدەن 5 کەس ئامادەبوو، یان کەمتر. ئەگەر 5 بن 3یان بەسە دەنگ بە (بەڵێ) یان بە(نە) بدەن و دەبێ بە بڕیار. ئەگەر 10یان ئامادەبێت ئەوە 7 دەنگ بەسە. ئەگەر هەر هەموویان ئامادە بن ئەوا 10 دەنگی دەوێت. بۆیە سەرۆکی ئەم ئەنجوومەنە کە سەرۆک وەزیرانی حکوومەتی ناوەندە، زۆر بە باشی دەتوانێت ژمارە و کاتی دەنگدانەکە وا رێکبخات کە بە دڵی خۆی بێت. چونکە لەلایەکەوە ئەندامانی ئەنجوومەنی ئیتحادی نەوت و غازی کۆماری ئێراق لەلایەن سەرۆک وەزیرانی حکوومەتی ناوەندەوە تەعین دەکرێن و لەلایەکی دیکەوە هەموویان لە ئاستی وەزیر و کارمەندی پلە بەرزی حکوومەتن. واتا دوا بڕیار لای حکوومەتە. هەروەها ئەنجوومەنی نوێنەرانی کۆماری ئێراق، پەیوەندار نییە بە گرێبەستەکانەوە، بە واتایەکی دیکە ئەو گرێبەستانە ناگەڕێنەوە بۆ ئەنجوومەنی نوێنەران بۆ باس و بڕیاردان لەسەری، ئەمەش یەک لە لایەنە هەرە لاوازەکانی ئەم پرۆژە یاسایەیە، بە پێچەوانەی زۆر وڵاتانی دیکە، ئەم جۆرە گرێبەستانە دەگەڕێنەوە بۆ پەرلەمانەکەیان بۆ بڕیاردان لەسەری،

ئەمەش کێشەیەکی سادە و ئاساییە، چونکە نەوت و غاز کالآیەکی ئیستراتیژی و حەیاتیە بۆ خەڵکی ئەو وڵاتانە. لە ئێراق لە سنووری 98٪ داهاتی وڵاتەکەیە. جا ئەگەر پەرلەمانێک ئاگای لە وردەکاری و ناوەڕۆک و کەین و بەینی ئەو گرێبەستانە نەبێت سەبارەت بەم کالآیە، ئیدی دەبێت ئاگای لە کوێ و لە چی ئابووری وڵاتەکەی بێت..؟!

5ـ وەکو دیارە پێکهاتەی (ئەنجوومەنی ئیتحادی) بەپێی ئەم پرۆژە یاسایە، دەبێت ڕەنگدانەوەی پێکهاتەی ئێراق بێت: م5 -ت-6:ویراعی فی تشکیل المجلس التحادی للنفط والغاز تمثله المکونات الأساسیه للقب العراقی) بەپێی ماددە 10 ـ ث ـ ثالثا: لەسەر ئەنجوومەنی ئیتحادیە لە ماوەی 60 ڕۆژ لە (ڕۆژی وەرگرتنی گرێبەستێک)، بڕیاری ڕەزایی نەبونی خۆی بدات لەگەڵ ڕوونکردنەوەی هۆکارەکان، بەڵام ئەگەر وەڵام نەبوو لەو ماوەیەدا ئەوە گرێبەستەکە قبوولکراوە و کاری پێدەکرێت (و یعتبر العقد الاولی موافق علیه فی حاله عدم صدور قرار من المجلس بعد مضی الفتره المذکوره) با وا پێشبینی بکەین یەکێک لەو پێکهاتانە ویستی گرفت دروست بکات، یا ئەگەر (لە نێو ئەنجوومەن یان ئەنجوومەن خۆی) لەبەر هەر هۆکارێک بێت لە ماوەی دیاری کراو بیەوێت یان بیانەوێت (مماطله) بکەن، یان سەرۆک وەزیران مەودای بڕیاردان نەدات یان ئەنجوومەنەکە کۆ نەکاتەوە، ئەوە، گرێبەستەکە دەرباز دەبێت با کەم و کورتیشی زۆر بێت.

حەوتەم

ماددەی 11ـ أ: جەخت لەسەر ئەوە دەکات کە یاسایەک دەردەچێت بە ناوی یاسای داهاتی فیدراڵ تیایدا:

1ـ چۆنیەتی دابەشکردنی داهاتی نەوت و غاز بەپێی ماددەکانی دەستوور دیاری دەکات.

2ـ حیسابێک دەکرێتەوە بە ناوی سەندوقی داهاتی نەوت دەبێت گشت داهاتی نەوت و غاز ڕەوانەی ئەوێ دەکرێت، یاساکەش میکانیزمی چۆنیەتی ئیدارەکردنی ئەو سەندووقە و دابەشکردنی ئەو داهاتە ڕێکدەخات.

3ـ سەندووقێکی دیکەش دروست دەکرێت بە ناوی سندووقی ئایندە، ڕێژەیەک لە داهاتی نەوتی بۆ دیاری دەکرێت، ئەمەش بە یاسایەکی تایبەتی ڕێکدەخرێت.

هێشتا ئەو دوو یاسایە بیرۆکەن و نازاندرێت ناوەڕۆکی چییە، بە تایبەتی بۆ خەڵکی کوردستان: ئایا ئەو حیسابە لە دەرەوەی وڵات دەبێت یان لە ناوەوە...؟ و بەشی هەرێمی کوردستان چەند و لە کوێ دەبێت و؟ کێ ئیدارەی ئەو دووسندوقە دەکات و..؟ ئەو پارەیە بە چ عوملەیەک دەبێت و...؟ لایەنی کوردستانی دەسەڵاتی چەندە و چۆنە سەبارەت بە بەشی خۆی.... هتد...؟ ئەمانە کۆمەڵێک پرسیارن پێویستیان بە وەڵام هەیە... بۆیە باشتر وایە پێش پەسندکردن و دەرچواندنی پرۆژەی یاسای نەوت و غازی کۆماری ئێراق هەموو کێشەکان چارەسەر بکرێن وەک یەک پاکێت و بخرێنە بەردەم ڕای گشتی ئێراقی و کوردی و پاش ئەوە بدرێت بە ئەنجوومەنی نوێنەرانی کۆماری ئێراق بۆ

باسکردن و دەرچوواندنیان،بەتایبەتی: یاسایی داهاتی ئابووری نەوتی فیدراڵ. یاسای سندووقی ئاینده و جۆر و مەرجەکانی گرێبەستەکان و ئەو مەرجانەی کە پێویستە لە کۆمپانیا خۆ ماڵی و بیانیەکاندا هەبێت و مەرج و شێوە و شێوازی گفتوگۆ... هتد، هەروەها چارەسەرکردنی کەم و کورتیەکانی هەردوو دیکۆمێنت: دەستووری هەمیشەیی و پرۆژە یاسای نەوت و غازیش...

هەشتەم

هەر وەکو پێشتر باسمان کرد ئەم پرۆژە یاسایە دەرگای بواری کەرتی نەوت وغازی العراقی بۆ کۆمپانیا بیانیەکان و، بە تەحدید ئەمریکی وئینگلیزی، کردوەتەوەو، بنەمای گرێبەستەکانیش (مشارکە الانتاج) ە ئەم جۆرە گرێبەستانەش، نەک هەر کۆن و کاتی بە سەر چووە، بەڵکو چەترێک و حیلە شەرعیەکە بۆ هەرزانفرۆشی نەوت وغازی وڵات و، لە دەستدانی سەروەت وسامانێکی زۆرە، کە وەکو سوود دەگەڕێنەوە بۆ کۆمپانیا زەبەلاحەکانی و، گەڕانەوەی نفووز ودەسەڵاتیانە، پاش دوورخستنەوەیان بۆ ماوەی نزیکەی نیو سەدە، ئەم گۆڕانکاریە زەمینە خۆشکەرە بۆ فشار ودەستێوەردانی ئەم کۆمپانیا زەبەلاحانە و بە تەحدید فەرز کردنی ئەجندەکانی زلهێزەکان و لە پێش هەمووشیانەوە ئەمریکا، لە ناوچەیەکی وا ئاڵۆزو نا سەقامگیر، مەعلومیشە چارەنووسی کوردو، زۆر لە تراجیدیەکانی ئەم نەتەوە لەبەشی باشووری، دەگرێتەوە بۆ بوونی ئەم سەروەت وسامانە، چ لە دروستبوونی زۆربەی رژێمە یەک لە دوای یەکەکانی العراق لەسەر دەست و بە پشتیوانی ئەو زلهێزانە و پێش هەمووشیانەوە ئەمریکا کە لە زۆر بواردا رێخۆشکەرو پاڵپشتی رژێمی گۆڕ بە گۆڕی سەددام بوو لە بەهێزکردنی و لە تەعریب و لە ئەنفال و کیمیابارانی هەڵەبجە، واتا جینۆساید کردنی کورد. ئەوە چوار ساڵیش ئەمریکا دەسەڵاتی فیعلی و داگیرکەری (العراق)ە بە کوردستانی باشوورمانیشەوە، کەچی هێشتا تەعریب بەردەوامە. کورد تەهجیر و تیرۆر دەکرێت لە سەر ناسنامەو، دەسەڵاتی ناوەند بە هەموو لاوازیەکیەوە هەوڵی دروستکردنی گرفتەو، هەمیشە خولیای پاشگەزبوونەوەیە هەتاکو لەو گفتانەی کە خۆیان داویانە و دۆکۆمێنتکراون...!

ئێمە دژی پرانسیپی (خصخصە) کردنی کەرتی پیشەسازی نەوت نین، یان هاتنی کۆمپانیا بیانیەکان، یان بوونی ئەمریکا لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاست، یان داکۆکی لە بەرژەوەندیەکانی خۆی .. هتد .

مەترسی ئێمە لەوە دایە ، ئەمریکا نەوتی ناوچەکەی دەوێت .بۆ نەوتی (العراق) هاتووە و دەیەوێت . لەم (العراق) ە کورد و پارچەیەکی کوردستان هەیە و بە زۆری زۆرداری کراوە بە بەشێک لە (العراق)و، هۆکاری سەرەکیش نەوتەکەیەتی کوردستان بووە. ئەم واقیعە تاڵە زلهێزەکان فەرزیان کردووە، بۆیە کوردی (العراق) کێشەیەکی هەیە. بۆ یەک سەدەیە لە ململانێدایە لەگەڵ داگیرکەرانی. جگە لە فاکتەری زاتی خودی جولانەوەی رزگاریخوازی کورد، ئەمریکا یەک لە هۆکارە سەرەکیەکانی زۆربەی هەرە زۆری تراجیدیەکانی پاش شەڕی جیهانی دووەهەمی خەڵکی کوردستانە، چ لە درووستکردن و پشتگیریکردنی ئەم رژێم یان ئەوی تری ئەم (العراق) و بە تەحدید رژێمی سەددامی

خوێنڕێژ، هەروەک باسمان کرد، یان بە دەستێواردن و بە کارهێنانی ئەم بزووتنەوەیە لە قۆناغە جیاجیاکاندا بۆ مەرام و بەرژەوەندی تایبەتی خۆی، هەرەسی ١٩٧٥ و کۆڕەوەکەی ١٩٩١ و قۆناغی پاش ئەوەش و، سەرەتاکانی ٢٠٠٣ بە ئەمڕۆیشەوە دەرئەنجامەکانیەتی لە هەموو سەراو دەراوە، ئەمەریکا، بە هیچ شێوەیەک مەودای ئەوەی نەداوە کورد کیانی سەربەخۆی خۆی هەبێت.. ئەمریکا نەوت و بازاڕی گەورەی دەوێت و، هەوڵی قووتدانێکی بێ گیروگرفتیان دەدات. بەرژەوەندی ئەو لەگەڵ گشت نەوتی (العراق)ە نەک (بەشێکی)، لەگەڵ گشت بازاڕی (العراق و ناوچەکەیە، نەک پارچەیەکی)، لە گەڵ یەکێتی خاکی العراق. لەگەڵ (گەلی العراق)ە (نەک گەلانی) لەگەڵ کیانی یەکگرتووی (العراق وناوچەکەیە و ڕێزگرتن لەو سنوورانەی کە خۆی و هاوکارانیان تەسبیتیان کردووە، نەک گۆڕینی)، ئەمریکا لەگەڵ زیندووە نەک مردوو. کارتی هێز وتوانای خۆی بەکار دێنێت و، لە سەر ئەوەش درووست و گەورە بووە، کوردیش بەش بە حاڵی خۆی کارتی (نەوت) و هێزی خۆی هەیە. ئەگەر بە باشی بەکاری بهێنێت ئەتوانێت ئەم جۆرە قاڵبدانەو ئەو جۆرە قەوارەیە بگۆڕێت، ئەمریکا خۆی و ئەو هێزانەی کە حیسابیان بۆ دەکات لە (العراق)، هەمیشە لە هەوڵی بچووک کردنی کوردستانی باشوورو دەسەڵاتی کوردن لە پێناوی ئەو بەرژەوەندیە ئامادەن هەر چۆن ئامادە بوون بەش بەشمان کەن و لە کاتی پێویستدا بمانفرۆشن، هیوادارین ئەو کوردانە کە(مورید و دەروێشی ئیدارەی جۆرج دەبلوبۆش)ن تەنگەنەفەس نەبن و خراپ لێمان تێنەگەن ..!

کورد قوربانی سیاسەتی زلهێزەکانە. بە خەباتێکی دوور و درێژ و زەحمەتێکی زۆر و بە خوێن و فرمێسک نزیکی ئامانج دەبێتەوە، کەچی زۆر بە ئاسانی و سوک و لە ماوەیەکی کەمدا لە دەستی دەدات. ئەمڕۆ کلیلی کێشەی کورد لە بەغدا نییە. لای ئەمریکایە. نەوتی کوردستان بۆ بەغدا نییە بۆ ئەمریکایە. بۆیە دەبێت سەرانی کورد گشت کارتەکانی کێشەی کورد بە تایبەتی نەوت لەگەڵ ئەمریکا روونتر و وردتر و جەربەزەتر باس بکات، ئەگەر وەکو ئەوەی (دەروێشان وموریدانی کاکە(بوش) بانگێشەی بۆ دەکەن) کە ئەمریکا، دەوڵەتی کوردیمان بۆ دادەمەزرێنێت و کیانی کوردستانیمان بۆ مسۆگەر دەکات، و ئەمن و ئاسایشمان بۆ تەئمین دەکات و باری ژیانی خەڵکیمان بۆ خۆشتر دەکات، هەرزانی و ئاوەدانکردنەوە و ژێرخانی ئابووریمان بۆ سازدەکات و، دیموکراتی وئەم دەست وئەو دەستی دەسەڵاتمان بۆ دەرەخسێنێت، ئەڵێین ئەگەر وایە نەک هەر نەوتەکەمان کە هەمیشە تالانکراوە، پێشکەش و عافیەتی بێت، بەڵکو با کوردیش جەندرمەی بێت. کاتی ئەوە هاتووە ،واتا پێش دەرچواندنی ئەم جۆرە یاسانە و، دەرباز بوونی ئیدارەی بوش لەم قەیرانە، لایەنی کوردستانی ساغی کاتەوە، چی دەوێت لە ئەمریکا و ئەمریکا چی بۆ دەکات و، خۆی چی پێ دەکرێت و لە هەموو ئەو حاڵەتانە دەبێت خەڵکی کوردستان ئاگادار بکرێتەوە و ئامادەبێت بۆ هەر ئەگەرێک. خۆ قەزەلاندن و لەزەت وەرگرتن لە بێ دەسەڵاتی نرخی تەنها ئابڕۆ چوون ورسوایی نیە ، بەڵکو تراجیدیای گەورەی لە دوایە...

ئەم پرۆژە یاسایە یەک لە پرۆژە گەورەکانی ئیدارە(بوش)ە لە العراق کە زۆر بە هەند

وەریگرتووە جەخت کردنی سەرانی العراق لەسەر(خصخصە)و گەڕانەوە بۆ کۆمپانیا بیانیەکان لە بواری نەوت وغاز و لە سەر بنەمای (مشارکە الانتاج) یان گرێبەستی دیکەی وەک ئەوە، پیادەکردن و ملکەچکردنە بۆ ئەو خواست و ویستە کە لە زۆر بواریدا هاوتەریب نیە لەگەڵ خواست و ویستی گەل ونیشتمان. بۆ ئەوەی هەندێ ئەم لایەنە روونکەینەوە ئەڵێین:

نەوتی العراق هەم زۆرە و هەم نایابە و هەمیش (کلفە)ی دەرهێنانی هەرزانە . کولفەی یەک بەرمیلی نەوتی خاو مەزەندە دەکرێت لە نێوان (٥،٠-٣) دۆلار. ئەگەر نرخی یەک بەرمیلی نەوتی خاو بە (٦١) دولار حیسابکەین و (٥٪) سوودی یەک بەرمیل پاش دەرکرنی خەرجی دەرهێنان بۆ کۆمپانیاکە بێت بە پێی گرێبەستی (مشارکە الانتاج) و ، لە حالەتی کولفەی گشتی یەک بەرمیل بە (١) دۆلار ئەوە :

سوودی کۆمپانیاکە (٣) دۆلار دەبێت . واتە بەرامبەر کەمتر لە (١) دۆلاری وەبەرهێنان لە لایەنی کۆمپانیاکەوە، (٣) دولار قازانج دەکات، واتا ٣٠٠٪ ، لە چی کەرتێکی خزمەتگوزاری یان کشتوکاڵی یان پیشەسازی ڕێژەی قازانج (٣٠٠٪) ە .

جا ئەگەر ڕێژەی سوودی کۆمپانیەکان بکرێت بە (١٠٪ یان ٢٠٪) ئەوە قازانجییان لە (٦٠٠٪)، یان (١٢٠٠٪) زیاتر دەبێت. ئەگەر ئەمە فەرهود وتاڵان نەبێت دەبێت چی بێت ...؟!

هەندێ لە بەرپرسانی کورد وعەرەبی العراق، بۆ پاساودانی تاڵانکردنی ئەو سەروەت وسامانە، پەنا دەبەن بۆ بارودۆخی ئابووری کوردستان و العراق و دارمانی ژێرخانەکەی و بێکاری و پێداویستی ئاوەدانکرنەوە و گەشە پێدان، ونەبوونی سەرمایە ....هتد

عێراق بە گشتی وکوردستان بە تایبەتی وڵاتێکی دەوڵەمەندە . سەرەڕای کارەساتەکانی ڕژێمە یەک لە دوای یەکەکانی و بەتایبەتی سەددامی گۆڕ بە گۆڕ وڕژێمەکەی و، ئەو هەموو گرفت و تێکدان وئیرهاب و گەندەڵی و، دزی وجەردەییە توێژەیەکی زۆری بەرپرسانی، و مافیەکانی تاوانی مونەزەمی ئابووری وبازرگانی ناوەوە و دەرەوە، کە داگیرکەری ئەمریکی، پاش قۆناغی(رزگار) ی ،پاڵپشت وزەمینەخۆشکەری بەرچاوییەتی (بە پێی راپۆرتی پشکنینی دەزگا فەرمیەکانی خودی ئەمریکا) ، دەڵێین لەپاش هەر هەموو ئەمانە، بە ئیمکانیاتی خودی عێراقیەکان ڕۆژانە بەرهەمی دەرهێنانی نەوت لە سنووری (٣) ملیۆن بەرمیلە (بەو نەوتەیشەوە کە مافیەکانی دەسەڵات وئیرهابیەکان تەهریبی دەکەن). داهاتی رۆژانەی لە (١٨٠) ملیۆن دۆلار تێدەپەڕێت. ساڵانە دەگاتە(٦٥) ملیار دۆلار. بەم ئیمکانیاتە و بەم یەدەگە زۆرەی نەوتەکەی، دەتواندرێت بە چەندین شێوە وشێواز سەرمایەی پێویست تەئمین بکرێت بۆ چاکسازی وگەشەپێدانی کەرتی نەوت ، چ لە رێگای کرینی خزمەتگوزاری هونەری وئیداری بە نەوتی خاو، بۆ نموونە بۆ (ماوەی ٥ ساڵ و ١٠ ساڵ) ، وچ لە رێگای ئاڵوگۆڕی نەوت بە سەرمایە و تەکنەلۆجیای پێویست لە گەڵ وڵاتان و کۆمپانیاکانی دەرەوەی بازنەی زەبەلاحەکان. بازاڕ و بازرگانی نەوت، ئەزموونێکی دەوڵەمەندی هەیە لە جیهان و ئەلتەرناتیڤیش زۆرە. دەسەڵاتی ناوەندی بەغدا دەتوانێت:

١- ساڵانە برە پارەیەک بە ناوی (وەبەرهێنان) لە داهاتی نەوت وەلاوەنێت، بۆ

گەشەپێدانی کێڵگە بەرهەمهێنەرەکانی ئێستا. پسپۆرانی ئەم مەیانە پێویستی سالآنەی (وەبەرهێنان) لە بواری نەوتی العراق مەزندە دەکەن بە (٢,٥- ٣) ملیار دۆلار بۆ ماوەی (٣) ساڵ. لە بودجەی ساڵی ٢٠٠٥ کە(٣٠) ملیار دۆلار بۆ (٣) ملیاری تەخصیص کرا بوو بۆ وەبەرهێنان لە کەرتی نەوت، واتا(١٠٪) ئەو بودجەیە. بودجەی ساڵی ٢٠٠٧ لە سنووری (٤٢) ملیار دۆلارە، دەکرێت هەر بە هەمان رێژە (٤,٢) ملیار دۆلار تەرخان بکرێت بۆ هەمان مەبەست.

٢- حکوومەتی ناوەند راستەوخۆ، یان لە رێگای وەزارەتی نەوت، یان کۆمپانیای نەوتی نیشتمانی، یان هەر دەزگایەکی دیکەی پەیوەندار بە کەرتی نەوت وغاز، هەڵسێت بە قەرزکردنی بڕە پارەیەکی پێویست لە حکوومەتە بیانیەکان، یان دەزگا نێودەوڵەتیەکان و، گەرەنتیەکەشی نەوت و غازەکە بێت..

٣- لە بانک و بنکە ودەزگاکانی ئابووری ناوخۆ و ئیقلیمی و جیهانی، یان لە رێگای دەرکردنی (سندات) ی تایبەت لە لایەن حکوومەتی العراق و، فرۆشتنی بە هاووڵاتیان، یان دەزگای گشتی وتایبەتی، دیسان گەرەنتی نەوتی خاو وغاز وموشتەقاتی بێت...

٤- لە رێگای بانگێشەکردنی کۆمپانیای نەوتی بیانی و بە پێی گرێبەستەکانی ناسراو بە ((خزمەتگوزاری)، (بەرێوەبردن)، (دووبارە کڕینەوە)، (مەترسیەکانی خزمەتگوزاری)، (گەشەپێدانی بەرهەمهێنان) ...هتد. بە خیلافی گرێبەستی (مشارکە الانتاج)، ئەم جۆرە گرێبەستانە، کۆمپانیا بیانیەکان دووردەخاتەوە لە خاوەنداری نەوتی کێڵگەکان بە شێوەیەکی راستەوخۆ، دەرفەتیش دروست دەبێت بۆ وەبەرهێنانی ئەو کۆمپانیانە، واتە عەرزی تەکنۆلۆجیا وسەرمایە لەلایەن بیانیەکان و، کڕینی خزمەتیان بە گەرەنتی نەوت وغاز لە لایەن دام ودەزگاکانی العراق.

ئەم بابەتە لە رۆژنامەی خەبات بەشێوەی زنجیرە لە 2007/5/28 تا 2007/6/1 بڵاوبۆتەوە..